

KS. ADRIAN FERTACZ

Akademia Ignatianum w Krakowie

NAUCZANIE BISKUPA ADAMA LEPY JAKO DROGOWSKAZ PO DZIENNIKARSKICH ŚCIEŻKACH

Słowa kluczowe: Słowo, dziennikarz, nauczyciel, prawda

1. Wprowadzenie. 2. Głoszenie Słowa Bożego fundamentem w kształtowaniu dziennikarskich postaw. 3. Wierność Słowu owocem wierności powołaniu. 4. Dziennikarz jako nauczyciel wierności Słowu. 5. Wnioski

1. WPROWADZENIE

Odwoływanie się do świętości chrześcijanina wydaje się dziś przedsięwzięciem niezwykle trudnym. Mówienie o drodze ku świętości dziennikarzom może trafić na przestrzeń niezbyt zagospodarowaną, zwłaszcza u dziennikarzy niewierzących. Zatem doskonałym przykładem duszpasterza, wykładowcy, odważnego i zdeterminowanego w głoszeniu właściwej duchowej postawy ludzi mass-medium był biskup Adam Lepa. Ogromna spuścizna jego piśmiennictwa jest impulsem do podjęcia refleksji nad schematem proponowanej przez niego drogi dziennikarza ku uświęceniu.

Temat zostanie przedstawiony w trzech aspektach. W pierwszym zostanie omówiona rola Słowa Bożego, która jest pomocą w kształtowaniu dziennikarskich postaw, następnie wybrzmie istotny element Biskupiego przekazu, jakim jest wierność Słowu, która jest owocem wierności powołaniu, oraz w trzecim punkcie dostrzeżemy w dziennikarzach nauczycieli wierności Słowu. Analiza tych trzech punktów pozwoli spojrzeć na nauczanie Hierarchy jako drogowskaz w pracy dziennikarskiej.

2. GŁOSZENIE SŁOWA BOŻEGO FUNDAMENTEM W KSZTAŁTOWANIU DZIENNIKARSKICH POSTAW

Kościół, wypełniając misję głoszenia Słowa Bożego, troszczy się o każdego człowieka, a przede wszystkim o to, by przyjmował on otwartym sercem przekazane ziarno słowa i aby mogło ono w życiu codziennym zaowocować. W głoszeniu

Bożej Mądrości wielką pomocą stają się środki masowego przekazu. Biskup Adam Lepa odwołuje się do słów Instrukcji duszpasterskiej o przekazie społecznym *Aetatis novae*, że są one: „Bardzo ważnym środkiem ewangelizacji i katechezy. A sam Kościół byłby winny przed swoim Panem, gdyby nie używał tych potężnych pomocy, które ludzki umysł coraz bardziej usprawnia i doskonali”. Jak zauważa biskup Lepa, jest to tym bardziej ważne, gdyż jak określa Instrukcja: „Środki przekazu potrafią zarówno umacniać, jak i niszczyć tradycyjne wartości w sferze religii, kultury i rodziny”¹.

O znaczeniu głoszenia Słowa Bożego i jego misji świadczy fakt, że sam Bóg przemówił do człowieka za jego pośrednictwem, a uczynił to dlatego, że słowo mówione wykazuje niezwykłą siłę. We wszystkich definicjach wyrazu „słowo” podkreśla się, że jest ono werbalnym przejawem myśli. Słowo jest podstawowym składnikiem myśli, którego siła bierze się z jego ścisłych związków z myśleniem, dlatego że człowiek rozwija myślenie poprzez wyrażane słowa i jednocześnie doskonali swój język, gdy dynamizuje go własną myślą. O znaczeniu głoszenia słowa mówi również Biblia. Uważna jej lektura pozwala stwierdzić, że miarą wartości człowieka jest wypowiedzane przez niego słowo, szczególnie zaś jego wiarygodność i dotrzymywanie wypowiedzianych obietnic².

Podjmując tak ważne zagadnienie, biskup Adam Lepa pisze, że należy pamiętać, aby najpierw uczyć się odpowiedzialności za słowo. Jest to bez wątpienia trudne zadanie. Trudne, gdyż nie ma gotowej recepty, bo każdy odbiorca jest różny i różne są także nasze środowiska³. Zdaniem ks. Leszka Kuca – filozofa, teologa, polonisty i homiletyka, owa odpowiedzialność odnosi się najpierw do wszystkich wiernych, stosownie do otrzymanego przez każdego z nich daru słowa. Każdy wierny odpowiedzialny jest nie tylko za fakt przekazu słowa, ale i za jego autentyczność⁴. Biskup Lepa przypomina wszystkim osobom odpowiedzialnym za przekaz głoszenia słowa, że jest ono Bożym darem. Z tego powodu nie można pozwalać, aby było ono skażone kłamstwem, nienawiścią czy jakimkolwiek złem. Każdy człowiek staje się odbiorcą słowa, które przyczynia się do naszego rozwoju intelektualnego i moralnego. Słowo może służyć dobru drugiego człowieka, ale tylko wtedy, gdy bierzemy za nie odpowiedzialność. Młody człowiek może zagubić się we współczesnym świecie, dlatego głoszenie Słowa Bożego może stać się dla niego pewnym światłem w tunelu, które będzie wlewało do jego serca otuchę i odwagę w pokonywaniu trudności, że w ostateczności może być powodem do rachunku sumienia z odpowiedzialności, którą każdy głoszący zaciąga⁵.

Podkreślając apostołat dziennikarza w głoszeniu Słowa Bożego, biskup Adam Lepa przyznaje, że oddziaływanie znacznej części mediów nie stanowi żywej gleby

¹ A. Lepa, *Środki przekazu w głoszeniu Słowa Bożego*, Niedziela (1993) 19, 12.

² A. Lepa, *Słowo manipulowane*, Nasz Dziennik, (2009) 9 II, 10. Zob. W. Gałązka, *Charyzmat zakonny*, Warszawa 2002, 144–146.

³ A. Lepa, *Potęga słowa*, Nasz Dziennik, (2009) 17–18 I, 16.

⁴ L. Kuc, *Krótki traktat o teologii komunikacji*, Leszno koło Błonia 1997, 244.

⁵ A. Lepa, *Potęga słowa...*, art.cyt., 16. Zob. S. Tkocz, *Cele i zadania prasy katolickiej w Polsce*, Znaki Czasu 5 (1987), 155–159.

dla Boskiego przekazu. Często jest wprost przeciwnie – media tworzą takie środowisko, które niszczy dobre ziarno, nie zapewniając mu wzrostu. Słowo staje się także głównym tworzywem antykatechezy czy antyewangelizacji. Owocem takiego negatywnego postępowania jest chociażby fałszywy obraz Kościoła, jaki celowo jest rozpowszechniany w polskich mediach masowych. W tym karykaturalnym obrazie Kościół niczego dobrego nie czyni i nie ma nic do powiedzenia dzisiejszemu człowiekowi. Inną nieuczciwością, której dopuszczają się ludzie pracujący w mediach masowych, są różnego rodzaju manipulacje. I tu także słowo jest bardzo często nadużywane. Dlatego też Medioznawca widzi potrzebę większej liczby mediów katolickich, które będą służyły dobru, stając się światłem i solą ziemi (por. Mt 5, 13–14). Każdy człowiek potrzebuje takiego światła, które będzie docierać do domów w postaci Słowa Bożego. Biskup Adam, zwracając się do mediów, sugeruje, by spełniały one historyczne zadanie w miłości do Kościoła i Polski, a w sposób szczególny dotyczy to katolickich mediów, które powołane są do głoszenia Słowa Bożego, co równoznaczne jest z nową ewangelizacją⁶.

Według biskupa Adama Lepy, głosicielami Słowa Bożego stają się też: prasa, (zarówno parafialna, ale jak i ogólnopolska), film katechetyczny, realizowany przez katolickich twórców, oraz diecezjalne i ogólnopolskie radia katolickie. Również te media są dziś nośnikami Słowa Bożego. Jako najskuteczniejszy nośnik przywołuje Radio Maryja, które zanosí Słowo Boże do domów ludzi chorych, samotnych, załamanych, rozżalonych na wszystkich i na wszystko⁷.

Zdaniem biskupa Adama Lepy, głoszenie Słowa Bożego w mediach w sposób szczególny wyraża się poprzez wypełnienie misji ewangelizacyjnej. Dlatego też dziennikarz głoszący Słowo Boże musi być odpowiednio przygotowany. I nie wystarczą tu studia dziennikarskie i praktyka w najbardziej renomowanych mediach. Potrzeba czegoś więcej, przede wszystkim dojrzałej wiary i jak mówi biskup Lepa, ofiarnej miłości Kościoła. Dlatego kolejnym etapem w głoszeniu Słowa Bożego, będzie realizacja misji ewangelizacyjnej, wyrażającej się w solidarności w codziennym działaniu. Media i dziennikarze powinni się w tym działaniu wzajemnie wspierać. To wspieranie jest konieczne wtedy, gdy któreś medium lub dziennikarz jest atakowany. Nie brak dziś szkodliwych działań wymierzanych w media katolickie, które mają osmieszyć i poniżyć je w oczach opinii publicznej. Już dzielenie się wiarą będzie początkiem głoszenia Bożego Słowa przez dziennikarzy. Dlatego media mają być miejscem ewangelizacji, a zatem miejscem głoszenia Słowa Bożego. Aby sprostać temu zadaniu wymagane jest poświęcenie, modlitwa, a nawet samozaparcie. Wtedy to dziennikarz zaczyna budować na skale, czyli na Chrystusie. Ta budowla jest trwała i nieprzemijająca, jest konieczna, aby w sytuacji, gdy inni będą wyśmiewali i krytykowali głoszenie Chrystusa w mediach, dziennikarz miał siłę prze-

⁶ A. Lepa, *Środki przekazu...*, art.cyt., 5.

⁷ Tamże. Zob. A. Lepa, *Radio katolickie w służbie ewangelizacji*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie 7–8 (1994), 297–298. Zob. tenże, *Telewizja miejscem ewangelizacji*, wywiad, red. R. Czeszkiewicz, *Magazyn Przyjaciół Radia i Telewizji TV Niepokalanów II* (7) 2001, 6. Zob. M. Kindziuk, *Środki społecznego przekazu w dszpasterstwie. Etyczna analiza relacji*, w: *Media w duszpasterstwie*, red. M. Przybysz, T. Wielebski, Warszawa 2014, 83–86.

ciwstawić się tym atakom. Wówczas będzie budował na Nim – na Chrystusie, a nie na kruchych podwalinach, takich jak człowiek czy korzyści materialne⁸.

Pomimo znacznego zobojętnienia środków przekazu na głoszenie Słowa Bożego w tym medium, biskup Adam Lepa widzi konkretne światło, które daje nadzieję, że Słowo Boże będzie miało swoje stałe miejsce w mediach. Ta nadzieja jest owocem podejmowania duszpasterstwa wobec osób zatrudnionych w środkach społecznego przekazu. Najwięcej mogą dokonać duszpasterze takich środowisk jak: pisarskie, dziennikarskie, filmowe, aktorskie i publicystyczne. Jednocześnie Biskup przypomina, że z cenną współpracą mogłyby pospieszyć niektóre organizacje takie jak: Katolickie Stowarzyszenie Filmowe, Katolickie Stowarzyszenie Dziennikarzy czy Federacja Rozgłośni Katolickich. Pracownik mediów oczekuje spotkań, dających wsparcie i potwierdzających sens jego pracy, dni skupienia, pielgrzymek czy rekolekcji. Zatem według biskupa Lepy trzeba dołożyć wszelkich starań, aby Słowo Boże miało swoje stałe miejsce w środkach masowego przekazu oraz służyło im samym oraz ich odbiorcom⁹.

3. WIERNOŚĆ SŁOWU OWOCEM WIERNOŚĆ POWOŁANIU

Cechą duchowej postawy dziennikarza jest jego wierność powołaniu. Mówiąc o powołaniu, nie mamy na myśli tylko księży i siostr zakonnych. Świeccy również są powołani, angażując się w życie społeczne, przyczyniają się do wzrostu królestwa Bożego wśród ludzi. Osoba świecka nie jest chrześcijaninem drugiej kategorii, ma bowiem udział w kapłaństwie Chrystusa. Osoba powołana zabiega, walczy o to, aby w szkole, na studiach, w rodzinie i w miejscu pracy wszyscy poznawali Ewangelię. Człowiek powołany zarówno swoją wiarą, ale i postawą wpływa na kształt społeczeństwa, gospodarki czy polityki¹⁰. W sposób szczególny znaczną rolę poprzez wierność swojemu powołaniu mają do odegrania osoby zaangażowane w środki społecznego przekazu.

Biskup Adam Lepa, mówiąc o wierności powołaniu w życiu dziennikarza, odwołuje się do słów Jana Pawła II, który w przemówieniu do członków Międzynarodowego Związku Prasy Katolickiej przypominał, że być prawdziwym dziennikarzem oznacza mieć odwagę, szukać i relacjonować prawdę, nawet jeśli jest ona niewygodna lub nie jest uznawana za politycznie poprawną. W papieskim przesłaniu dostrzeżenie fundamentu dziennikarskiego powołania. Celem i zarazem zasadniczym zadaniem mediów jest służba prawdzie i jej obrona. Natomiast wierność powołaniu, tak jak i wierność prawdzie, czasem wiele kosztuje i często związana jest z jakimś ryzykiem zawodowym czy politycznym¹¹.

⁸ A. Lepa, *Ewangelizować przez media*, Niedziela (2006) 32, 15. Zob. tenże, *Postawy prawdziwe i ewangeliczne*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (2007), 6–8, 593–594.

⁹ A. Lepa, *Nowoczesne duszpasterstwo a media masowe*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (1992) 5, 168.

¹⁰ *Na czym polega powołanie świeckich?*, w: *Youcat, Katechizm Kościoła Katolickiego dla młodych*, wyd. II poprawione, Częstochowa 2011, nr 139.

¹¹ A. Lepa, *W służbie prawdy*. Wywiad, red. E. Igańska, *Nasz Dziennik*, (2003) 24 I, 7a. Zob.

Wierność Słowu i powołaniu dziennikarza pomaga jemu samemu odnaleźć priorytety swej pracy, które biskup Adam Lepa ujmuje w pytaniach: *Misja czy kasa? Gwiazdorstwo czy służba?*¹² Dziennikarz wierny swojemu powołaniu, rozumiejący swą pracę zawodową jako pełnienie służby, jest odpowiedzialny i nie będzie odznaczał się gwiazdorstwem czy łapczywością na pieniądze¹³. Dziennikarz bez powołania nie będzie potrafił służyć prawdzie, brać jej w obronę, być jej apostołem czy rzetelnie służyć swojemu odbiorcy¹⁴.

Pasterz, odwołując się do słów Benedykta XVI, mówi, że dziennikarz, który nie ma podstawowego fundamentu, jakim jest wierność powołaniu, może bez skrupułów charakteryzować się dwuznacznością postępu, manipulowaniem sumienia, lansowaniem obcych ideologii, narzucaniem wypaczonych wzorów życia osobowego. Biskup dostrzega jednak pozytywne zjawisko, że coraz częściej można spotkać ludzi, którzy głoszą, że ukazywanie prawdy o człowieku stanowi wręcz najważniejszą misję i zarazem powołanie osób pracujących w środkach społecznego przekazu¹⁵.

W odkrywaniu dziennikarskiego powołania biskup Adam Lepa dostrzega fakt, że tylko dziennikarz wierny swojej misji potrafi przedstawić pewne informacje, ukazując w nich *sacrum*. Może to uczynić dziennikarz, który, fascynując się życiem osób świętych, czyta ambitne książki na ten temat bądź jest pod wpływem filmów zrealizowanych z inspiracji religijnych¹⁶.

Biskup Adam Lepa stwierdza, że poprzez przekazywanie *sacrum* dziennikarz rozwija swoją wierność powołaniu. Jednocześnie przypomina, że przez dobrze przygotowaną, przeprowadzoną oraz skomentowaną transmisję telewizyjną ważnej uroczystości, odbiorca widzący podejście i zaangażowanie dziennikarza doznaje duchowego wzruszenia. Same media mają wystarczające środki, słowo, obraz i oprawę muzyczną, ale to nie wystarczy, by przedstawić odbiorcom ideał świętości, głęboki sens i znaczenie *sacrum* w życiu społeczeństwa. Tu niezbędny jest człowiek, który tymi wartościami będzie żył i wyrażał je poprzez wierność swojemu powołaniu¹⁷. Jak zauważa ks. S. Urbański, chrześcijanin będzie miał tę zdolność przekazywania *sacrum* w informacjach, dzięki realizacji cnoty pokory, która jest nieustannym umiowaniem egoizmu i pychy razem z Chrystusem. W ten sposób chrześcijanin, będący dziennikarzem, nie będzie stawiał siebie w centrum, ale to, co chce przekazać

tenże, *Poprawność polityczna czy służba prawdzie?*, Niedziela (2000) 26, 14. Zob. C. Parzyszek, *Życie konsekrowane w posoborowym nauczaniu Kościoła*, Żabki 2007, 144–147.

¹² A. Lepa, *Misja albo kasa*. Wywiad, red. J. Jaskólska, *Moja Rodzina* (2009) 2, 6–7.

¹³ A. Lepa, *Misja czy kasa? Gdzie mówią pieniądze, tam milczy prawda*, wywiad, red. S. Jagodziński, *Nasz Dziennik* (2008) 20–21 IX, 10.

¹⁴ A. Lepa, *Rodzina katolicka i środki społecznego przekazu*, *Wiadomości Diecezji Łódzkiej* (1977) 11–12, 271. Zob. A. Mularska, *Rodzina – wspólnota ewangelizująca w myśli Świętego Jana Pawła, w: Duchowość w dobie nowej ewangelizacji*, red. M. Tatar, Sandomierz 2016, 205–208.

¹⁵ A. Lepa, *Misja czy kasa? Gdzie mówią pieniądze...*, art.cyt., 10; Zob. M. Tatar, *Duchowość małżeństwa i rodziny dzisiaj*, Radom 2013, 154–159.

¹⁶ A. Lepa, *Dylemat ludzi mediów...*, dz.cyt., 9. Zob. tenże, *Kult banału w mediach?*, *Niedziela* 38 (2008), 20–21.

¹⁷ Tenże, *Dylemat ludzi mediów...*, dz.cyt., 9. Zob. C. Parzyszek, *Życie konsekrowane...*, dz.cyt., 144–147.

swoim odbiorcom. Wobec tego w każdym ludzkim zadaniu, według Autora, chodzi o dostrzeżenie wielkości i dobroci Boga¹⁸.

Dziennikarz wierny Słowu i swojemu powołaniu, według biskupa Adama Lepy, staje się świadkiem. Jest to istotne, zważywszy na fakt, że człowiek XXI w. chętniej słucha świadków niż nauczycieli, a jeśli słucha nauczycieli, to dlatego, że są świadkami. Dziennikarz, będący świadkiem, staje się narzędziem ewangelizacji. W ten sposób nie będzie tylko mówił o walorach dawania samego świadectwa, ale będzie je dawał na łamach prasy, w studiu telewizyjnym i radiowym czy w Internecie. Dziennikarz będący świadkiem, ukazuje się jako zachęta dla swoich odbiorców w poznawaniu wiary, zarazem będzie się stawał pomocą w szerzeniu Ewangelii. Dlatego nie może dziś zabraknąć pomocy ludziom ze strony dziennikarzy – świadków w ewangelizacji. Są oni, jak zaznacza biskup Lepa, niejako wprzęgnięci w służbę Ewangelii, poszerzając zakres słuchania Słowa Bożego i przyczyniają się do przekazywania Dobrej Nowiny milionom ludzi¹⁹. W ramach ewangelizacji dziennikarza jego służba staje się miejscem i świadectwem modlitwy, katechezy, dialogu, pomocy samarytańskiej. Dziennikarz – świadek, realizujący postawę ewangelizacji, czyni wszystko, aby w jego medium Ewangelia była zawsze na pierwszym miejscu²⁰.

Biskup Adam Lepa dostrzega, że możemy spotkać się z postawami pozorującymi tylko działalność dziennikarza wiernego swojemu powołaniu²¹. Dzieje się tak, gdy chrześcijanin marzy bądź fantazjuje o zaangażowaniu, że mocno się już napracował i doprowadził do radykalnych zmian na lepsze. Tymczasem posługa dziennikarza wiernych powołaniu powinna być – i jest – bardzo konkretna, osadzona w aktualnych realiach. Dlatego Biskup zauważa, że ich programy katolickie emitowane w radiu i telewizji cieszą się wysoką oglądalnością czy słyszalnością oraz licznymi pochlebными wypowiedziami radiosłuchaczy i widzów. Te owoce są wynikiem wierności swojemu dziennikarskiemu powołaniu, a nie karierze, pieniądзом bądź zaszczytom²².

Pisząc o pracy dziennikarza, który jest wierny Słowu i swojemu powołaniu, biskup Adam Lepa przywołuje praktyczne doświadczenie. Ten sam artykuł jest inaczej odbierany bądź odczytywany, jeżeli został opublikowany w piśmie prestiżowym, a inaczej, gdy zamieściło go na swoich szpaltach pismo przez inne media lekceważone, wyśmiewane z powodu dziennikarza, którzy są wierni swojej misji i idą za swoim powołaniem i Ewangelią²³.

¹⁸ S. Urbański, *Uświęcająca moc instytucji świeckich*, w: *Duchowość osób powołanych*, red. S. Urbański, M. Szymula, Warszawa 2002, 107.

¹⁹ A. Lepa, *Zadania mediów w ewangelizacji*, *Niedziela* (2016) 4, 14–15. Zob. B. Zeman, *O łaskę Pana. Modlitwy za media i ich użytkowników*, Częstochowa 2010, 5.

²⁰ A. Lepa, *Być dziennikarzem to służyć człowiekowi*, *Nasz Dziennik* (2001) 17–18 III, 15.

²¹ A. Lepa, *Wartości chrześcijańskie w kulturze czy dalsza jej sowietyzacja?*, *Niedziela* (1993) 12, 1; 6.

²² A. Lepa, *Apostolat mediów*, *Niedziela* (1992) 10, 5. Zob. tenże, *Nowa poprawność w mediach?*, *Niedziela* (2010) 4, 18. Zob. E. Bianchi, *Modlitwa, Modlitwa jako słuchanie*, w: *Encyklopedia chrześcijaństwa*, red. H. Witczyk, Kielce 2000, 467–468.

²³ A. Lepa, *Mass media i tożsamość Polaków*, Częstochowa 1996, 54–55. Zob. S. Urbański, *Dziedzictwo męczenników w nauczaniu kard. Stefana Wyszyńskiego*, w: *W trosce o Kościół i naród*, red. S. Urbański, Warszawa 2001, 128–133.

4. DZIENNIKARZ JAKO NAUCZYCIEL WIERNOŚCI SŁOWU

W nauczaniu biskupa Lepy dostrzegane są także negatywne postawy dziennikarza. Mówi się, że jest on „gwiazdorem”, błyszczącym stale przed ludźmi; „prześmiewcą”, nie pozostawiającym na człowieku suchej nitki; czy „najemnikiem”, gotowym przyjąć każdą „robotę” – nawet najbardziej niegodną i kompromitującą. Dziennikarz, jak każdy człowiek, którego zawód ma charakter służby, powinien stale rozwijać swoją osobowość i profesjonalizm. Dlatego coraz powszechniej postuluje się, aby miał świadomość, że jest wobec swojego społeczeństwa nauczycielem.

Biskup Adam Lepa podaje podstawową funkcję, którą pełni dziennikarz – a jest to funkcja nauczycielska. Odpowiada ona za przekazywanie informacji swoim słuchaczom bądź czytelnikom, poszerzanie wiedzy, kształtowanie zainteresowania, budzenie pasji, urabianie opinii, oddziaływanie na postawy, ale także dostarczanie rozrywki, która powinna mieć swoją dydaktykę. Dziennikarz jest człowiekiem, który aktywnie uczestniczy w życiu społeczeństwa poprzez dostarczanie informacji, wychowywanie odbiorców i oferowanie im rozrywki. Biorąc pod uwagę powyższe funkcje, które spełnia dziennikarz, Biskup Adam określa dziennikarzy mianem nauczycieli. Z tym określeniem nie zawsze zgadzają się sami dziennikarze. Jednak skoro media uczą, to zdaniem Biskupa, dziennikarz jest nauczycielem. Sami dziennikarze boją się poszerzania swojej odpowiedzialności²⁴.

Rola dziennikarza-nauczyciela będzie wypełniona wówczas, kiedy przekaz medialny nie będzie ograniczał się jedynie do informowania, lecz także będzie tłumaczył rzeczywistość – ułatwiał jej rozumienie swoim odbiorcom. Współczesny człowiek narażony jest na niebezpieczeństwo zagubienia się w otaczających go realiach. Jest ono tym większe, im bardziej jest ona dla niego niezrozumiała. Zatem wciąż aktualny jest postulat, aby media pomagały odbiorcom zamieszczonych w nich treści rozumieć to, czym wypełnione jest ich codzienne życie, ale i co składa się na świat, w którym żyją²⁵.

Zatem, widząc pracę dziennikarza, który stale przekazuje daną wiedzę czytelnikom, radiosłuchaczom i telewidzom, określa się go mianem nauczyciela społeczeństwa. Robi to niezależnie od tego, czy sobie to uświadamia, czy nie, czy odpowiada mu to określenie do jego życiowych funkcji i planów, czy też je burzy²⁶. Odnosząc się do funkcji nauczyciela – którą niewątpliwie powinien pełnić dziennikarz – stawia się rozróżnienie: nauczyciel może być dobry, ale może też być zły. Jest wielu dziennikarzy płynących pod prąd, mimo niesprzyjających warunków, którzy mają odwagę uczyć w swoich mediach²⁷.

²⁴ A. Lepa, *Dziennikarz jest nauczycielem*, Niedziela (2004) 4, 9. Zob. tenże, *Nauczycielka mądrej roztropności*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (2007) 11, 966–970. Zob. A. Lewek, „Dziennikarz znakomity” według Jana Pawła II, Łódzkie Studia Teologiczne (2008) 7, 37–40.

²⁵ P. Maciaszek, *Zbawienie człowieka w świecie kreowanym przez media*, Częstochowa 2013, 29.

²⁶ A. Lepa, *W trosce o media publiczne*, Nasz Dziennik (2008) 12 III, 5. Zob. J. Olędzki, *O wizerunku public relations w polskim społeczeństwie*, Studia Medioznawcze (2016) 1, 23–26. Zob. M. Drożdż, *Media przestrzeni dialogu z człowiekiem. Inspiracje soborowe w myśli Jana Pawła II*, w: *Inter mirifica. Dziedzictwo i perspektywy*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, M. Legan, Kraków 2013, 81–88.

²⁷ A. Lepa, *Dziennikarz nauczycielem?*, Niedziela (2000) 38, 8.

Bez wątpienia można określić, że gazeta jest owocem zorganizowanego przedsięwzięcia, ale u jej podstaw kryje się człowiek. Człowiek, który odkrył, że chce być dziennikarzem, będącym blisko ludzi. Możemy spotkać różne określenia dziennikarza, między innymi: minister słowa, twórca rzeczywistości, interpretator sytuacji, egzegeta kondycji ludzkiej, ale i nauczyciel ludu. Ostatnie określenie dotyczące dziennikarzy mówi o nauczaniu, a nauczają ten, kto może i chce. Chcieć, oznacza decydować i kochać. Nauczycielami będą ci, którzy mają duszę i pragnienie, by społeczeństwu, by żyło się jak najlepiej i są zdolni z pasją podzielić jego przeznaczenie, czuwając nad jego zrywami i iluzjami²⁸.

Należy podkreślić, że dziennikarz jako dobry nauczyciel najpierw weryfikuje informację, sprawdzając jej wiarygodność, następnie ją redaguje, starając się, aby nie zniekształciła prawdy. Dziennikarz dobiera ze szczególną starannością i odpowiedzialnością informację, którą przekazuje swoim odbiorcom. Czyni to tak jak nauczyciel, któremu zależy na swoich uczniach. Podobnie musi doskonalić swój warsztat, podnosząc kwalifikacje, by nie ulegać powierzchowności²⁹. W ten sposób dziennikarz staje się dobrym nauczycielem, ale i autorytetem dla społeczeństwa. Dziś o autorytety jest coraz trudniej, a są one niezbędne na wszystkich poziomach życia społecznego, politycznego, ale i medialnego. Dziennikarz – nauczyciel staje się poszukiwanym autorytetem. Niestety dziś dostrzega się kryzys autorytetów, przyrównując to zjawisko do klęski żywiołowej³⁰.

Biskup Adam Lepa przypomina w swoim nauczaniu, że świat woła o takich dziennikarzy, którzy będą mieli postawę nauczyciela. Powodem jest choćby stale wzrastająca dezorientacja społeczeństwa w dziedzinie kultury, polityki i mediów. Coraz częściej spotykamy się z desperackim machnięciem ręki i słowami: *ja już nic z tego nie rozumiem*. Bez wątpienia jest to głos społeczeństwa wołający o dobrych dziennikarzy, którzy stają się nauczycielami³¹.

Dziennikarz jako nauczyciel powinien pamiętać, że chrześcijańska koncepcja dziennikarstwa mocno opiera się na wartościach ewangelicznych, a to wyklucza zysk jako podstawę działalności. Należy przypomnieć, że jeżeli twórca chce być nauczycielem, nie powinien świadczyć swych usług powodowany chęcią zysku, bo może go to czasami stawiać w obliczu trudnych wyborów. Praca dziennikarza-nauczyciela, aby faktycznie była pożyteczna, może jedynie być

²⁸ O. González de Cardedal, *List do przyjaciela dziennikarza*, w: *Dziennikarski etos*, red. Z. Kobylińska, Olsztyn 1996, 303.

²⁹ A. Lepa, *Dziennikarz jest nauczycielem*, *Niedziela* (2004) 4, 9. Zob. W. Depo, *Wyzwania współczesności w świetle wiary*, w: *Sprawy nieba i ziemi*, red. E. Oset, Częstochowa 2016, 101–105. Zob. B. Drażkowska, *Kościół w świecie mediów. Ewangelizacja w dobie komputerów*, *Paedagogika Christiana* 21 (2008) 1, 113.

³⁰ A. Lepa, *Autorytety wehikulem propagandy*, *Niedziela* (1993) 28, 12.

³¹ Tamże, 9; A. Lepa, *Nauczycielka mądrej roztropności*, *Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie* (2007) 11, 966–970. Zob. J. Kloch, *Wyplnąć na głębię. Stosowanie technologii informatycznych i Internetu w Kościele w myśli Jana Pawła II*, *Studia Elbląskie* (2006) 7, 239–243. Zob. J. Sosnowska, *Dziennikarz – specjalista. Zasady pracy dziennikarza religijnego*, *Kultura–Media–Teologia* (2013) 15, 73–80.

wykonywana w warunkach całkowitej wolności i to wolności od warunków ekonomicznych, jak i władzy politycznej³².

Biskup Adam Lepa, ze względu na charakter funkcjonowania mass mediów, widzi w nich wartości pedagogiczne. Wymagają one nieustannych refleksji i gruntownych badań. Postulat ten należy systematycznie kierować do ich twórców, przypominając o wpływie na swoich słuchaczy, czytelników czy odbiorców. Świadomość pełnienia funkcji nauczyciela może przyczynić się do rzetelniejszej pracy, która przyniesie jeszcze lepsze owoce³³.

Zatem dziennikarz – nauczyciel, poprzez swoją codzienną pracę będzie:

- budował mosty, które jednoczą, a nie mury, które dzielą,
- pracował z przekonaniem, że miłość i służba są najważniejszym zadaniem jego życia,
- każda jego troska będzie miała na względzie dobro społeczności,
- tę społeczność będzie karmił prawdą,
- służył prawdzie, budując pokój,
- ukazywał ideały prawdy, dzięki którym będzie dążył do sposobu życia i postępowania godnego swoich możliwości i swojej ludzkiej godności.

Do tak rozumianego dziennikarstwa i jego urzeczywistniania może przekonać fakt, że dziennikarz nie tylko będzie nauczycielem, ale autentycznym i wiarygodnym świadkiem³⁴.

Być dziś dziennikarzem – nauczycielem to także charakteryzowanie się:

- postawą dialogu (wyróżnić w niej można dwie umiejętności: pierwsza to zdolność człowieka do akcentowania tego, co ludzi łączy, przy jednoczesnym dostrzeganiu istniejących między nimi różnic; drugą traktowanie bliźniego jako partnera, nie ma tu miejsca na jednowładczy i egoistyczny monolog);
- postawą szerokich horyzontów, czyli szerokiego patrzenia na świat (są tutaj dwie umiejętności: pierwsza to przestrzeganie rzeczywistości i jej problemów w świetle aktualnych wydarzeń; druga charakteryzuje się różnymi zainteresowaniami człowieka i realizowaniem życiowych pasji, także działalnością dla dobra bliźnich;
- postawą tolerancji (pamiętaniem o szacunku dla dobra drugiego człowieka, zachęcaniem innych do respektowania praw należnych ludzkiej osobie³⁵).

Zatem jednoznacznie należy stwierdzić, że dziennikarz, powinien być również nauczycielem. Nauczycielem rozumnego, racjonalnego, pojmowania rzeczywistości i kształtowania głęboko ludzkich postaw. Pojawiające się dylematy, czy być nauczycielem, czy raczej świadkiem, nie stoją w realnej opozycji, ponieważ słowo niepoparte świadectwem nie jest trwałym nośnikiem, a jeżeli codzienna postawa

³² A. Deskur, *Papieska Komisja do spraw Społecznego Przekazu i realizacja soborowego Dekretu „Inter mirifca”*, w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, Warszawa 1972, t. V, 356.

³³ Tamże, 86–89. Zob. M. Dróżdż, *Media przestrzeni dialogu z człowiekiem. Inspiracje soborowe w myśli Jana Pawła II*, art.cyt., 81–88.

³⁴ P. Maciaszek, *Zbawienie człowieka w świecie kreowanym przez media*, Częstochowa 2013, 110–111.

³⁵ A. Lepa, *Media a postawy*, Łódź 2003, 64–80.

autora przeczy wypowiedzianym kwestiom, budzi zdziwienie, wątpliwość, zgorzelenie, czy nawet może demolować słabszą psychikę. Nonszalancja, powierzchowność, brak odpowiedzialności za słowo, usprawiedliwiane jakże powszechnie tzw. zagonieniem, stać się może bolesnym weryfikatorem deklarowanych intencji i dobrych chęci. Ze względu na powszechność i siłę oddziaływania wielu środków przekazu nie może być wątpliwości, iż dziennikarz, redaktor, ma obowiązek świadczenia swoją rzetelną i pełną kultury codzienną postawą o wartościach służących dobru wspólnemu³⁶.

Biskup Adam Lepy w swoim nauczaniu zaznacza, że o zadaniach nauczyciela trzeba nieustannie mówić studentom na wydziałach dziennikarskich, przybliżając im funkcję nauczycielską. Ta rola nauczyciela i wychowawcy jest wpisana z racji wykonywanej pracy. Dlatego zagadnienie dziennikarza – nauczyciela od dawna pojawia się w polskiej literaturze specjalistycznej. Znajomość posłannictwa, jest bardzo ważna i pożyteczna dla tych studentów, *in spe* dziennikarzy, jeżeli uzyskają oni przekonanie do takich wartości jak: cisza, prymat słowa, twórczy dialog werbalny czy środowiskowy charakter mediosfery. Dziennikarzowi takie doświadczenie jest niezbędne w realizowaniu funkcji nauczyciela i wychowawcy³⁷.

5. WNIOSKI

Bez wątpienia, analizując nauczanie biskupa Adamy Lepy, dostrzegamy, że media wykazują wielkie możliwości w zakresie działań pozytywnych: uczą, przybliżają dzieła kultury, budzą twórcze pasje, a w rękach ludzi wierzących stają się miejscem skutecznej ewangelizacji. Na podstawie powyższych wywodów widzimy, że pracownik mediów dzięki wierności Słowu staje się nie tylko nauczycielem, ale także ewangelizatorem. Dostrzegając konieczność formacji dziennikarza – podkreśla się w pracy, że formacja duchowa w życiu człowieka odpowiedzialnego za przekaz informacji jest bardzo istotna. Owocem głoszenia dziennikarskiego przekazu będzie chociażby kształtowanie mentalności chrześcijańskiej, która zapewni przybliżanie się ludzi do Boga. Budowanie mentalności chrześcijańskiej to sposób myślenia, to dociekliwość intelektualna, a przede wszystkim to nawyki myślowe i przekonania, do których zdążył się przyzwyczaić człowiek. Dziennikarz, korzystający z formacji, będzie miał świadomość, że jego najważniejszym formatorem jest Chrystus, a stając się nauczycielem, będzie przekazywał odpowiednią postawę swoim odbiorcą. Dlatego też zasady w formacji duchowej nigdy się nie starzeją, jak nie starzeje się Ewangelia, której wiernym świadkiem może się stawać dziennikarz XXI w.

³⁶ K. Nagrodzki, *Dziennikarz to brzmi dumnie? Oby słowa bp. Lepy o „środkach” i „narzędziach” wypełniania „postaw ewangelizacji” nie przeminęły z wiatrem*, w: <https://wpolityce.pl/media/469220-dziennikarz-to-brzmi-dumnie> (dostęp 15.12.2022); D. Guzek, *Wybrane aspekty rzetelności dziennikarskiej w Polsce i Hiszpanii – perspektywa porównawcza*, *Rocznik Prasoznawczy* 2013, 7, 73–83; R. Leśniczak, N. González Gaitano, *L'etica nell'informazione religiosa*, w: *Teoria e pratica del giornalismo religioso. Come informare sulla Chiesa cattolica: fonti, logiche, storie, personaggi*, red. G. Tridante, Edizioni Università della Santa Croce, Roma 2014, 199–222.

³⁷ A. Lepy, *Funkcja logosfery w wychowaniu do mediów*, Łódź 2003, 211.

BIBLIOGRAFIA

- Bianchi E., *Modlitwa, Modlitwa jako słuchanie*, w: *Encyklopedia chrześcijaństwa*, red. H. Witczyk, Kielce: Jedność 2000, 467–468.
- Depo W., *Wyzwania współczesności w świetle wiary*, w: *Sprawy nieba i ziemi*, red. E. Oset, Częstochowa: Tygodnik Katolicki „Niedziela” 2016, 101–105.
- Deskur A., *Papieska Komisja do Spraw Społecznego Przekazu i realizacja soborowego Dekretu Inter mirifica*, w: *W nurcie zagadnień posoborowych*, red. B. Bejze, B. Dziwosz, W. Ziółek, t. 5, Warszawa: Wydawnictwo SS. Loretanek-Benedyktynek 1972, 346–347.
- Drażkowska B., *Kościół w świecie mediów. Ewangelizacja w dobie komputerów*, Paedagogika Christiana 21 (2008) 1, 109–121.
- Drożdż M., *Media przestrzeni dialogu z człowiekiem. Inspiracje soborowe w myśli Jana Pawła II*, w: *Inter mirifica – Dziennikarstwo i perspektywy*, red. A. Baczyński, M. Drożdż, M. Legan, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II 2013, 81–109.
- Gałązka W., *Charyzmat zakonny*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2002.
- González de Cardedal O., *List do przyjaciela dziennikarza*, w: *Dziennikarski etos*, red. Z. Kobylińska, Olsztyn: Lux Mundi 1996, 297–307.
- Guzek D., *Wybrane aspekty rzetelności dziennikarskiej w Polsce i Hiszpanii – perspektywa porównawcza*, Rocznik Prasoznawczy 2013, 7, 73–83.
- Kindziuk M., *Środki społecznego przekazu w duszpasterstwie. Etyczna analiza relacji*, w: *Media w duszpasterstwie*, red. M. Przybysz, T. Wielebski, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2014, 83–86.
- Kloch J., *Wypłynąć na głębie. Stosowanie technologii informatycznych i Internetu w Kościele w myśli Jana Pawła II*, Studia Elbląskie (2006) 7, 239–245.
- Kuc L., *Krótki traktat o teologii komunikacji*, Leszno koło Błonia: Lumen 1997.
- Lepa A., *Dziennikarz jest nauczycielem*, Niedziela (2004) 4, 9.
- Lepa A., *Rodzina katolicka i środki społecznego przekazu*, Wiadomości Diecezji Łódzkiej (1977) 11–12, 270–276.
- Lepa A., *Apostolat mediów*, Niedziela (1992) 10, 1;5.
- Lepa A., *Autorytety wehikulem propagandy*, Niedziela (1993) 28, 1;15.
- Lepa A., *Być dziennikarzem to służyć człowiekowi*, Nasz Dziennik (2001) 17–18 III, 14–15.
- Lepa A., *Dziennikarz nauczycielem?*, Niedziela (2000) 38, 8.
- Lepa A., *Ewangelizować przez media*, Niedziela (2006) 32, 15.
- Lepa A., *Funkcja logosfery w wychowaniu do mediów*, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2003.
- Lepa A., *Kult banalu w mediach?*, Niedziela (2008) 38, 20–21.
- Lepa A., *Mass media i tożsamość Polaków*, Częstochowa: Tygodnik Katolicki „Niedziela” 1996.
- Lepa A., *Media a postawy*, Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 2003.
- Lepa A., *Misja albo kasa*, wywiad, red. J. Jaskólska, Moja Rodzina (2009) 2, 6–7.
- Lepa A., *Misja czy kasa? Gdzie mówią pieniądze, tam milczy prawda*, wywiad, red. S. Jagodziński, Nasz Dziennik (2008) 20–21 IX, 9–10.
- Lepa A., *Nauczycielka mądrej roztropności*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (2007) 11, 966–970.
- Lepa A., *Nowa poprawność w mediach?*, Niedziela (2010) 4, 18.
- Lepa A., *Nowoczesne duszpasterstwo a media masowe*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (1992) 5, 165–168.
- Lepa A., *Poprawność polityczna czy służba prawdzie?*, Niedziela (2000) 26, 14.
- Lepa A., *Postawy prawdziwe i ewangeliczne*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (2007) 6–8, 593–596.
- Lepa A., *Potęga słowa*, Nasz Dziennik, (2009) 17–18 I, 16.
- Lepa A., *Radio katolickie w służbie ewangelizacji*, Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie (1994) 7–8, 297–302.
- Lepa A., *Słowo zmanipulowane*, Nasz Dziennik, (2009) 9 II, 10–11.

- Lepa A., *Środki przekazu w głoszeniu Słowa Bożego*, Niedziela (1993) 19, 12;16
- Lepa A., *Telewizja miejscem ewangelizacji*, wywiad, red. R. Czeszkiewicz, *Magazyn Przyjaciół Radia i Telewizji TV Niepokalanów II* (7) 2001, 6–10.
- Lepa A., *W służbie prawdy*. Wywiad, red. E. Igańska, *Nasz Dziennik* (2003) 24 I, 7a.
- Lepa A., *W trosce o media publiczne*, *Nasz Dziennik* (2008) 12 III, 5. Lepa A., *Wartości chrześcijańskie w kulturze czy dalsza jej sowietyzacja?*, *Niedziela* (1993) 12, 1;6.
- Lepa A., *Zadania mediów w ewangelizacji*, *Niedziela* (2016) 4, 14–15.
- Leśniczak R., González Gaitano N., *L'etica nell'informazione religiosa*, w: *Teoria e pratica del giornalismo religioso. Come informare sulla Chiesa cattolica: fonti, logiche, storie, personaggi*, red. G. Tridente, Edizioni Università della Santa Croce, red. G. Tridente, Roma 2014, 199–222.
- Lewek A., „*Dziennikarz znakomity*” według Jana Pawła II, *Łódzkie Studia Teologiczne* (2008) 7, 37–52.
- Maciaszek P., *Zbawienie człowieka w świecie kreowanym przez media*, Częstochowa: Garmond 2013.
- Mularska A., *Rodzina – wspólnota ewangelizująca w myśli Świętego Jana Pawła*, w: *Duchowość w dobie nowej ewangelizacji*, red. M. Tatar, Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia 2016, 203–222.
- Nagrodzki K., *Dziennikarz to brzmi dumnie? Oby słowa bp. Lepy o „środkach” i „narzędziach” wypełniania „postaw ewangelizacji” nie przeminęły z wiatrem*, w: <https://wpolityce.pl/media/469220-dziennikarz-to-brzmi-dumnie> (dostęp 15.12.2022).
- Olędzki J., *O wizerunku public relations w polskim społeczeństwie*, *Studia Medioznawcze* (2016) 1, 23–38.
- Parzyszek C., *Życie konsekrowane w posoborowym nauczaniu Kościoła*, Ząbki: Apostolicum 2007.
- Sosnowska J., *Dziennikarz – specjalista. Zasady pracy dziennikarza religijnego*, *Kultura – Media – Teologia* (2013) 15, 73–91.
- Tatar M., *Duchowość małżeństwa i rodziny dzisiaj*, Radom: Wydawnictwo Diecezji Radomskiej Ave 2013.
- Tkocz S., *Cele i zadania prasy katolickiej w Polsce*, *Znaki czasu* (1987) 5/1, 155–159.
- Urbański S., *Dziedzictwo męczenników w nauczaniu kard. Stefana Wyszyńskiego*, w: *W trosce o Kościół i naród*, red. S. Urbański, Warszawa: Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2001, 128–148.
- Urbański S., *Uświęcająca moc instytucji świeckich*, w: *Duchowość osób powołanych*, red. S. Urbański, M. Szymula, Warszawa: Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2002, 99–115.
- Zeman B., *O łaskę Pana. Modlitwy za media i ich użytkowników*, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2010.

THE TEACHING OF BISHOP ADAM LEPA AS A GUIDANCE ON THE JOURNALIST'S PATH

Summary

Undoubtedly, analyzing the teaching of bishop Adam Lepa, we can see that the media show great opportunities in the field of positive action: they teach, bring the works of culture closer, arouse creative passions, and in the hands of believers they become a place of effective evangelization. Based on the above aspects, we can see that a media worker, thanks to his faithfulness to the Word, becomes not only a teacher but also an evangelizer. Recognizing the need for the formation of a journalist, the work emphasizes that spiritual formation in the life of a person responsible for the transfer of information is very important. The fruit of preaching a journalistic message will be, for example, the shaping of a Christian mentality, which will bring people closer to God. Building a Christian mentality is a way of thinking, it's intellectual inquisitiveness, and above all, it's habits of thought and beliefs to which a person has

managed to get used to. A journalist using the formation will be aware that Christ is his most important formative. Therefore, the principles of spiritual formation never grow old, just like the Gospel, of which a journalist of the 21st century can become a faithful witness.

Key words: Word, journalist, teacher, truth

Nota o Autorze

Ksiądz **Adrian FERTACZ** – prezbiter archidiecezji częstochowskiej, doktor teologii, wykładowca akademicki, sekretarz Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie – Oddział w Częstochowie, członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości, współorganizator konferencji naukowych, autor artykułów z zakresu teologii duchowości i środków społecznego przekazu.

<https://orcid.org/0000-0001-5121-7187>

Kontakt e-mail: ks.a.fertacz@archieczest.pl